

RINO CAMMILLERI

JA A DIABOL

ROMÁN O SVĚTOM ANTONOVI
PADUÁNSKOM

db

RINO CAMMILLERI

JA A DIABOL

ROMÁN O SVĚTOM ANTONOVI
PADUÁNSKOM

RINO CAMMILLERI

JA A DIABOL

ROMÁN O SVÄTOM ANTONOVI
PADUÁNSKOM

db

Nihil obstat ThDr. Tibor Reimer, PhD.

© Rino Cammilleri: Io e il Diavolo. Il romanzo di Sant'Antonio di Padova
Copyright © Lindau srl 2013 – www.lindau.it

Preklad Jana Sarňáková

Návrh obálky Vydavateľstvo DON BOSCO

Foto na obálke © Gaspar de Crayer – Svätý Anton Paduánsky s Dieťaťom
Ježišom, Museo del Prado, Madrid, Španielsko

Slovenské vydanie © Vydavateľstvo DON BOSCO 2018
Všetky práva vyhradené.

ISBN 978-80-8074-408-3

I

Ja, Anton, brat Prostáčika, píšem tieto riadky, ktoré nikto nikdy neprečíta, lebo keď dopíšem, spálím ich. Nohy mám už veľmi opuchnuté, bolia ma. Nepomáha škriabanie, masírovanie, na pokožke nič nevidím, bolesť vychádza zvnútra. Strpnutosť vystúpila až ku stehnám a cítim, že stúpa ďalej. Zle sa mi dýcha, páli ma v hrudi. Tak by som spal, ale sú dni, keď sa mi nedá zaspáť. Ak si aj ľahnem, bolesť sa zhorší a ťažšie sa dýcha. Sedím, ale pre bolesti musím jednoducho meniť polohu. Oči mi slzia od únavy a nedostatku spánku. Skláňam sa k písaciemu stolu, no často musím dvíhať hlavu, aby som sa nadýchol. Som vážnom tohto takmer ustavičného bdenia, píšem v sliepňavom svetle sviece. Píšem, lebo na mňa doľahla smrteľná únava a viem, že nepriateľ krúži okolo mňa a čaká, kým ma zloží slabosť.

O pár dní zomriem, v piatok 13. júna roku Pána 1231.
Konečne.

Chystám sa opustiť svoje telo. Telo, ktoré brat František nazýval oslom. Slúžilo mi takmer štyridsať rokov. Zosadnem z tohto sedla, aby som vystúpil do Božieho náručia. Už dávno som dôkladne pochopil, ako to apoštol Pavol myslel, keď povedal, že sa nevie dočkať, kedy sa znovu spo-

jí so svojím Pánom. Iste, ešte je tu veľa práce a dielo, pre ktoré som sa utiahol medzi veľké konáre tohto orecha, ešte nie je dokončené. Mne však ide len o vôľu môjho Boha, ktorý pokračuje v tkaní gobelínu, ktorý vidia ľudia len z neusporiadanej, pomotanej a nesúvislej rubovej strany. Moja úloha je skončená, iní budú pokračovať. Nikto nie je nenahraditeľný a aj ja som len nepotrebný sluha. A vlastne musím bojovať s pokušením, že to ja som bol tvorcom dobrých vecí, ktoré som urobil – bolo ich veľa, príliš veľa na jediného muža a už to by malo stačiť na vzbudenie mojej nedôvery – a ktoré som sa rozhodol opísať tu a teraz, aby som si pripomenul tu a teraz, kto som a kto som bol, a hlavne aby som si dobre vryl do pamäti, že Boh môže vzbudiť Adamových synov aj z kameňov. Ak by nezachráňoval duše a telá Anton, urobil by to niekto iný.

Ty, Prekliaty, odstúp odo mňa. Prišiel si postaviť sa do poslednej bitky so mnou, lebo vieš rovnako ako ja, že ti zostalo už len málo času. Premohol som ťa viackrát, keď som sa ukryl za kríž môjho Pána, a aj teraz na teba kričím: „*Ecce Crucem Domini, fugite partes adversae!*“ Ja som Anton, brat Prostáčika, a ty, Prekliaty, ma nemôžeš prehliadať len preto, že som hriešny. Nie ja ti rozkazujem, lebo ja som nikto a ty si to vždy vedel, ale moc Trojice, ktorú si prizývam na pomoc. Ja som len Anton, brat Prostáčika.

Môj otec mi dal meno Fernando. Narodil som sa v Portugalsku. Nebol som pekný ani vysoký, ani mocný. Stále som pomerne telnatý a tučný a na brade mi nevyrástol ani chlpy. Kedysi som si preto vyslúžil dosť posmechu. Pre moje čierne kučery a tmavú pokožku si ma mnohí mýlili so Saracénom, aj keď môj odev to nepotvrdzoval. Boh mi vo svojej múdrosti daroval tento nie nepríjemný, ale ani prí-

ťažlivý zovňajšok práve preto, aby som sa nedal odradiť od cieľa, ku ktorému som mal smerovať, aby som v sebe neskrýval pocity márnosti, ale ani menejcennosti a zameral sa na zmysel, pre ktorý som bol stvorený.

Môj otec, don Martín Vicêncio de Bulhões, bol kráľov rytier a moja matka bola donna Maria Teresa Taveira. Svetlo sveta som uzrel 15. augusta roku Pána 1091 alebo 1095, už si presne nepamätám. Napokon, čo na tom záleží? Bratia Prostáčika nepočítajú svoje roky ako ľudia sveta. Áno, narodil som sa v urodzenej rodine a môj otec mi vždy hovorieval, že sme potomkami Goffreda di Buglioneho, ale o tieto hlúposti už veľmi dlho nedbám. Môj otec bol na svoj pôvod hrdý, iste, no ja som si zvolil život, v ktorom je pýcha najväčším zlom. To, čo som opustil, aby som nasledoval Františka, je nič. Blahobyť, pocty, majetky, kariéra, úspech? Raz ma jeden spolubrat vychvaľoval pre to, čoho som sa zriekol, a jemu sa to zdalo ako čosi veľké. Povedal som mu, že som sa mohol narodiť ako syn pastiera sviň, že, pokiaľ viem, mohol som zomrieť chvíľu pred krstom, že meč mohol ukončiť môj život, keď som mal len desať rokov, že akýkoľvek zvrat osudu ma kedykoľvek mohol pripraviť o moje bohatstvo, že moju sľubnú kariéru mohla ukončiť hocijaká prípadná choroba, skrátka, že môj život mohol byť pretkaný bolesťou a sklamaním, že jediné šťastie, ktoré je na tejto zemi možné, spočíva v dokonalom plnení Božej vôle, lebo len on vie, pre aký cieľ nás stvoril. Čiže najlepšie, čo som mohol urobiť, bolo presne to, čo som urobil, keď som sa pridal k Prostáčikovi, a vďaka Bohu, aspoň to sa mi podarilo.

Boh ma požehnal milosťou, že som sa narodil v deň, keď vzal k sebe Pannu Máriu, a na to som nikdy nezabu-

dol. Ak som mal čo oslavovať, bolo to každoročné výročie môjho prvého zasvätenia, keď ma moja pozemská matka zverila našej Panej v lisabonskej katedrále. Lisabon, mesto, kde som sa narodil. Katedrála stála neďaleko môjho rodného domu a bola zasvätená Nanebovzatej Panne Márii. Moje narodenie teda sprevádzali dva znaky predurčenia a úlohy stať sa poslom Božej Matky. Každý človek sa rodí s nejakou úlohou a musí skúmať svoj život, aby sa jej nespreneveril. Ja dnes viem, že som sa narodil, aby som spieval Márii na slávu a presvedčil čo najviac ľudí, aby sa zverili jej vedeniu a ochrane. To som urobil. Možno som to mohol robiť lepšie, možno som mohol začať skôr, ale výsledok a účinnosť nie sú až také dôležité ako úmysel a rozumné úsilie. Človek nemá v rukách moc nad svojím bytím, ako hovorí prorok. O tom rozhoduje Boh, ktorý ho necháva prinášať úrodu v danom čase a na danom mieste. To Boh robí všetko. Môj otec, vojak, chcel, ako všetci otcovia hrdí na svoj spôsob obživy, aby som kráčal v jeho šľapajach a vždy 15. augusta mi pripomínal, že to je deň výročia bitky v Roncisvalle, keď bojovníci dobrého kráľa Karola podľahli Saracénom, ktorých viedol zradca Gano. A že ešte stále sme nedobýli späť všetky územia, ktoré zabrali moslimovia. Tak som vyrastal medzi rozprávaním o vojne a o tom, čo je ešte potrebné urobiť, aby sme zahnali Maurov do tej priepasti, z ktorej sa vyrútili ako odpoveď na hriechy kresťanov. Mal som len pár dní, keď Svätý Otec vydal kráľom rozkaz usporiadať tretiu križiacku výpravu do Svätej zeme. Cisár Fridrich Barbarossa, francúzsky kráľ Filip a anglický kráľ Richard prisľúbili, že oslobodia Svätý hrob. K výprave sa pripojila flotila sicílskeho kráľa Guglielma i flotila miest Pisa, Janov a Benátky. O tom všetkom mi rozprával otec s rozžiarenými očami.

Portugalské kráľovstvo, do ktorého som patril, sa tiež zapojilo. Vzniklo vďaka boju proti mohamedánom, ktorí zaberali kresťanské územia. Jeden z rytierov, ktorí prišli zo svojej vlasti, aby pomohli kastílskemu kráľovi, dostal za odmenu ruku kráľovej dcéry a pozemky, ktoré siahajú až ku našej rieke Tago. Prvým portugalským grófom teda bol Enrico di Borgogna.

Postupom času sa však Maurom podarilo znovu dobyť Lisabon, Sintru a Santarem, zatiaľ čo – hanba – kresťania bojovali medzi sebou. Áno, to bola tá príčina, ktorá bránila a dodnes bráni plnému víťazstvu nad nasledovníkmi Mohameda. Iste, aj medzi nimi sú rozbroje a vojny, no nie je prekvapením, že kočovníci sa stali obeťou omylov a chýb. Prekvapujúce je, že tí dobrí sa poddali tomu istému zlozvyku. Dom, ktorý je rozdelený, neobstojí a nikto by to nemal vedieť lepšie než kresťania, lebo to povedal sám Kristus. Možno preto Prostáčik vymyslel iný spôsob ako bojovať dobrý boj proti moslimom. Medzitým sa potupa rozšírila do tej miery, že syn sa postavil proti matke, gróf Alfonso, syn Henricha alebo Henriquesa, ako sa hovorí u nás, proti grófke Terese, ktorej vojsko porazil v roku 1128. Boh vo svojom milosrdenstve vedel zmeniť zlo na dobro a umožnil, aby tieto smutné skutočnosti vyústili do zjednotenia kresťanských vojsk. Tak mohol Alfonso Henriques o osem rokov neskôr konečne nasmerovať zjednotené vojská proti Maurom a rozprášiť ich v bitke pri Ourique. Tu sa zrodilo Portugalské kráľovstvo, aj keď grófa nedosadil ani pápež ani kastílsky kráľ, ktorému portugalské grófstvo patrilo. Bola to ťažká doba a nebolo času na dlhé úvahy. Už to bol veľký úspech, že sa podarilo vyhnúť sa ďalšej vojne medzi kresťanmi. Pápež presvedčil kastílskeho kráľa, aby sa zameral na vyšší cieľ opätovného do-

bytia a aby blahosklonne privrel oko nad stratou toho vzdialeného kresťanského kraja, ktorý by sa mu nikdy nepodarilo udržať pod skutočnou zvrchovanosťou. Tak po dlhom doťahovaní všetko vyriešil pomocník pápežského legáta, ktorý sa v Zamore obrátil na Alfonsa I. Dobyvateľa – ktorý pár mesiacov predtým získal späť Lisabon – s titulom „kráľ“. Keď som sa narodil, panoval jeho syn Sancho, ale až za jeho syna, Alfonza II. došlo k rozsiahlemu získavaniu stratených území. A môj otec vtedy Alfonzovi II. pomáhal.

Tento kráľ vytrhol Alcácer z rúk Maurov a hneď si uctil úsilie, ktoré vynaložil jeho starý otec, tým, že spojil jeho oddiely s tými kastílskymi. Spojenectvo viedlo v roku 1212 k veľkolepému víťazstvu v bitke v Las Navas de Tolosa. Bola to najväčšia bitka až do dnešných čias a priniesla porážku moslimov.

Vrátim sa však k písaniu o sebe, lebo spomienky na to, čo bolo prvým snom môjho života, by sa mi mohli vymknúť spod kontroly. Môj druhý a pravý otec, František, bol zasiahnutý ideálom opätovného dobytia. Boh ho zastavil práve vo chvíli, keď sa chystal vziať do ruky kríž ako rytier v úcte a poslušnosti voči pápežovi Inocentovi, ktorý urobil z boja proti islamu najvyšší ideál kresťanstva. František sa oženil s pani Chudobou a tri razy sa pokúsil dostať sa na Východ s úmyslom povzbudzovať bojovníkov a obrátiť neveriacich. Poslal tam piatich svojich synov, no skončilo sa to ich smrťou. Jeho pohľad ma priviedol k tomu, aby som ho nasledoval. Boh však rozhodol o mne i o Františkovi ináč. Teraz, keď sa môj život chýli ku koncu, dosvedčujem a vyznávam – som dieťaťom dvoch krížových výprav, jednej telom a druhej duchom. Toto znamenie, ktoré dalo po-

dobu môjmu rúchu, predurčilo všetky moje rozhodnutia. Boh to tak chcel.

Ku krstu ma priniesli krstní rodičia, poprední obyvateľa Lisabonu. Mesto sa znovu stalo kresťanským v roku 1147, keď rôzni rytieri po návrate z križiackej výpravy zo Svätej zeme pomohli dobyvateľom obsadiť ho. Niektorí z nich sa tu usadili a jeden z nich bol mojím predkom. Môj kráľ však sídlil v Coimbre, ktoré bolo hlavným mestom, keď bol Lisabon v rukách moslimov. Napriek tomu bol Lisabon vďaka svojmu významnému prístavu dôležitejším mestom. Ovzdušie bolo veľmi príjemné vďaka neďalekým horám, rieke, ktorá ním pretekala a blízkeho moru. Vždy tam pofukoval vetrák, a preto tu nebolo dusno a nemohol sa šíriť ani mor. Moslimov musela mrziť jeho strata aj pre jeho preslávené Vianoce. Vedeli, že ho založil Odysseus počas jednej zo svojich neuveriteľných ciest – *Ulix bona* – práve vďaka jeho vynikajúcej polohe.

To však odbočujem, znovu sa prejavila moja nedokonalosť. Nie, od pozemských sklonov sa nikdy neoslobodíme, ak nás ťaží smrteľné telo. Iste, nie je zlé milovať stvorenie a zem svojich predkov, ale len preto, lebo je v Bohu, jedinom a pravom Otcovi, jedinej skutočne jestvujúcej bytosti. Aj jeho Syn plakal, radoval sa, prejavoval city. Nie je zlé mať telo. Len aby sa zapájalo do plnenia plánu toho, ktorý nás stvoril.

Môj otec mi dal meno Fernando, lebo tak sa volal jeho brat, ktorý bol kňazom a kanonikom v katedrále. Bol som prvorodený syn významného dvorana, mal som dostať výchovu v súlade s mojím postavením a môj strýko dobre vedel, že jemu, učiteľovi v biskupovej škole, by sa malo dostať tej cti. Jemu ma teda zverili potom, čo ma odstavila

dojka a vrátila ma mojej matke. Mama ma ako prvá učila milovať Pannu Máriu nežnou láskou, ktorej som sa už nikdy nevzdal.

Môj otec sa stále zdržiaval u svojho kráľa, vídaval som ho len zriedka. Pri tých výnimočných príležitostiach, keď sa vrátil, v prvom rade sa vždy presvedčil o tom, či rastiem čo do sily a odvahy. Ja som nikdy nezanedbával výcvik v zaobchádzaní so zbraňami – lukom, kopijou, palicou a najmä mečom. Bol stálou súčasťou môjho vzdelávania. Rytmické údery týchto obranných a útočných nástrojov, aj keď so zaoblenými hranami a v zmenšenom tvare, sa mi v mysli miešali s tieskaním rúk mojich učiteľov, ktorí nás učili do rytmu opakovať gramatické, dialektické a rečnícke poučky, čo striedali s údermi palicou, keď sme sa pomýlili. Môj otec sa však díval úplne iným pohľadom na pokroky, ktoré som dosahoval v zaobchádzaní s mečom. Iste, bol hrdý, že som sa postupne naučil čítať ako klerik a ovládať latinčinu ako opát, no jeho oči sa rozžiarili omnoho viac, keď ma počul opisovať príhody, ako napríklad tú, ktorá sa stala mojim kamarátom raz na Veľkonočný pondelok – zo žartu sa medzi sebou pustili do súboja mečmi, a tak sa nechali vtiahnuť do hry, že ich napokon museli násilne odtrhnúť, aby si vážne neublížili.

Ja som však cítil akúsi inú silu, ktorá ma priťahovala viac než moji kamaráti, než rozprávanie o dobrodružstvách, než hry so zbraňami a zápolenie.

Áno, mladého chlapca nemôžu nepríťahovať chlapčenské súboje, potreba hýbať sa, vyniknúť, smiať sa v kruhu priateľov na plné hrdlo na hlúpostiach. A aj mne sa také veci nesmierne páčili. Lenže mne, a iba mne, sa stávalo, že som pocítil zvláštny príval nehy, keď som prechádzal popri obraze Panny Márie. Alebo ma zaplavil nekonečný

pokoj, keď som vošiel do kostola. Niekedy som v pološere kaplnky pocítil hrču v hrdle, zovretie srdca, túžbu zostať tam, v tichu, zatajiť dych, opýtať sa, čo znamená to prázdno, ktoré v sebe cítim a ktoré bolo plné výrečného ticha, iného od toho vonkajšieho, ktoré bolo len neprítomnosťou hluku. Toto vnútorné ticho bolo niečo, čo som pochopil až po rokoch. V tej dobe vo mne vzbudzovalo len očarený úžas. Každú voľnú chvíľu som využil na to, aby som sa dostal do kostola, a zostal som tam, až kým ma neprivolalo naliehavé volanie zvonka. Akoby sa tam zastavil čas, prestal som vnímať všetko ostatné a chcel som sa len ponárať do toho vznešeného ticha. Áno, vznešeného. Ja, Anton, kazateľ, ktorý oslovoval zástupy, kňaz, ktorého jeden z pápežov nazval „Archa zmluvy“, učiteľ, na perách ktorého viseli húfy študentov, autor kníh, pre ktoré bol jeden brat ochotný dokonca prísť o povolanie a zatratíť si dušu. Ja, Anton, nedokážem nájsť slovo, ktoré by vedelo dôstojne opísať to ticho, ktoré naplňalo v tých okamihoch moju dušu. Vznešené a dosť.

Raz si prišiel aj ty, Zlorečený, a zaliečal si sa mi rovnako, ako to robíš vždy. Najprv milo, ako doplnenie šťastia. Ja som ťa však spoznal podľa trpkosti, ktorá ma hneď nato naplnila, a podľa pocitu úplného a bolestného prázdna, ktorým si nakazil moje srdce. Bol som len mládenček, no nemal som žiadne pochybnosti o tom, kto si. Preniesol si na mňa taký strach, že som nedokázal ani kričať. Spoloviace ochromený úzkosťou som nemohol vzývať tú Silu, s ktorou ma zoznamovala moja matka, ani vysloviť slová, ktorými by som si ju privolal na pomoc. Mechanicky som urobil znak kríža prstom nad vecou, ktorú som mal najbližšie, nad kameňom, na ktorom som kľačal. *Ecce Crucem!* Prízrak zmizol rovnako, ako prišiel. Keď znovu na-

stalo ticho a vrátil som ruku na svoje miesto, videl som, že ten znak je ešte stále tam, jemne vrytý do kameňa. To som urobil ja? Len svojím prstom? Nie, to, čo zostalo vryté do kameňa a navždy do mojej mysle, bola Sila, ktorú som vzýval a ktorá zostúpila cez moje rameno a prst.

Vtedy som pochopil, čo chcem, a ktorému Kráľovi mám slúžiť.

Pokračoval som v štúdiu a v bojovom výcviku rovnako ako predtým, ale môj život patrilo Bohu a len jemu.

To som vysvetlil dievčinke, ktorá sa pokúšala urobiť na mňa dojem, keď som raz v dome svojho otca pozoroval cez okno západ slnka. Bola to jedna zo slúžok a mala o niekoľko rokov viac než ja. Vedel som, že skôr či neskôr sa to stane. Videl som, ako na mňa pozerá a ako mi podáva taniere, pričom nikdy nezabudla dotknúť sa mi ruky. Bol som sám a zrazu som pocítil, ako mi prstami hladí vlasy. Nemusel som sa ani otočiť, určite to bola ona. Jej dotyk vyvolal v mojom žalúdku búrku. Tento úžasný zmätok, ktorý mi opísali pri svedení tisíce ľudí, je u dospievajúcich detí stále rovnaký. Všetci moji kamaráti sa hrávali so svojimi telami a s telami malých slúžok a potom sa nadšene delili o svoje zážitky. Nezriedka som bol v partii terčom posmechu, lebo som bol jediný, ktorý sa v takej situácii nepripojil svojím rozprávaním, ale mlčal som. Nemohol som im však povedať o tom tichu, ktoré ma zaplavovalo v kostole.

V ten deň som nepovedal nič ani jej, len som sa jemne odtiahol hľadiac jej do očí. Pomaly som si poznačil čelo, ramená a hrud' veľkým znakom kríža. Zrumenela, sklopila zrak a odišla. Odvtedy sa snažila vyhýbať sa mi a všetko pokračovalo, akoby sa nebolo nič stalo. Duch mi povedal, že sa stala dobrou matkou rodiny a už nenasledovala zlý

príklad svojich kamarátok, ktoré možno motivované matkami, peniazmi alebo nejakou budúcou výhodou snívali o tom, že splodia nemanželské dieťa s nejakým pánom, aby sa zabezpečili. Úbohí ľudia, ktorých sa ti podarilo oklamať, Zlorečený. Viera v to, že človeku sa môže začať dariť, ak spácha nejaký hriech, je márnym pokušením. Založiť vlastnú istotu nie na zachovávaní Božieho zákona, ale na jeho porušovaní, spreneveriť sa dôstojnosti Božích detí zahrávaním sa s mamonou, veriť, že šťastie spočíva v blaho-byte, ktorý si zabezpečíme konaním toho, čo je v Božích očiach zlé, je v skutočnosti zdrojom trpkosti a sklúčenosti. Nič nie je viac ako čisté svedomie a Božia milosť. Málokto si to však uvedomí hneď, mnohí s vážnym oneskorením a väčšina, až keď je príliš neskoro. A sú aj takí, ktorí na to neprídu nikdy, lebo dlhodobým a opakovaným, niekedy nezvratným páchaním zla ich svedomie otupelo.

Musím priznať, že nebolo ľahké odolať v prítomnosti toho dievčaťa. Ved' bola pekná, milá a štebotavá ako škovránok. Zachránila ma myšlienka na to, o čo by som prišiel navždy – vznešené ticho z mojich pobytov v chráme. V zlomku sekundy som pochopil s rovnakou istotou, s akou pozorujem nemoc, čo mi požiera nohy, že mám pred sebou Achillovu voľbu: žiť ako všetci ostatní alebo pokračovať v tichu. Na okamih, ktorý trval večnosť, som stál sám uprostred. Vybral som si lepší podiel, rovnako ako Mária Magdaléna pri Kristových nohách, aj keď v tej chvíli som nemal zrejmú istotu, ktorá mi dnes priam bije do očí. Vtedy zomrel Fernando de Bulhões, syn dona Martína a nádej portugalskej kavalérie. A začal sa rodiť Anton.

Ako prvý si to všimol môj otec v deň, keď ma vzal so sebou navštíviť hospodárstva svojho léna. Bolo načase, aby si

dedič dona Martína začal uvedomovať, že rytier musí byť tiež dobrým správcom svojich majetkov. A pre pána je dobré byť čo najviac so svojimi nájomcami, kontrolovať, či je všetko v poriadku, či polia dávajú úrodu, či sa darí dobytku a práce napredujú tak, ako treba. Vysvetlil mi, že hlas pána bráni robotníkom v leňošení, že záhalčivosť kráča ruka v ruke s nedbalosťou a nezájmom, že najusilovnejší sediaci sa odmeňujú darom, že zle spravované léno sa vracia kráľovi, ktorý ho prideli niekomu múdrejšiemu. O tom všetkom mi rozprával cestou, keď sme v sedle brázdili krajinu. Ja som bol uväznený v jeho náručí, občas ma nechal držať opraty. A prihovárал sa mi, ukazoval mi veci so slovami: „Fernando, zapamätaj si toto. Fernando, zapamätaj si ono.“ Bolo leto a v horúčave sme sa začali potiť. Na poludnie sme prišli až na kraj poľa. Slnko páliло. Nebolo tu nikoho. Klasy sa v horúčave ani nepohli, no zdalo sa, že na pozadí sa chvejú. V ťaživom tichu bolo počuť len spev cikád. Jediné, čo sa hýbalo, boli krídle vrabcov, ktoré poletovali a vyzobávali obilné zrnká. Bolo ich toľko, že vrcholy klasov vyzerali vďaka ich krídlam ako pokryté čerňou.

Môj otec sa veľmi rozzúrл a myslím, že len jeho hlboká viera mu zabránila v preklínaní. Zoskočil z koňa, zhúkol na mňa, aby som držal liace, a vyrútil sa na tie vtáčence, akoby to boli posadnutí Saracéni pripravení zneužiť zasvätené kresťanské panny. Samozrejme, vrabce mávaním rúk vyplašil a uleteli, no potom sa znovu vrátili a pokračovali v hodovaní. Po chvíli sa unavený a zmáčaný od potu vrátil ku mne a koňovi. Kričal, že teraz im ukáže, že takto sa pole nesmie opustiť. Vysadol na koňa, štekol na mňa, že mám pokračovať v plašení vrabcov, popchol koňa a vyrazil, až sa za ním prášilo. Posledné, čo som ho počul zakričať, bolo, že sa hneď vráti. Zostal som tam sám, len

s klasmi a vrabcami. Vbehol som do poľa a mával rukami rovnako, ako som to videl robiť svojho otca, plašil som tie potvorky, no nebol som úspešnejší než on. Úbohé Božie stvorenia, nemohli za to, že nasledovali svoj inštinkt. Zbadali potravu, a tak jedli. Bolo ich však toľko, že odohnať by ich trvalo aj rok.

V okolí stáli jedine búda na náradie a kamenná kaplnka. Keď som sa potreboval na chvíľu stiahnuť zo slnka a odýchnuť si v tieni, utiahol som sa k búde. Priťahovalo ma to však k tomu druhému miestu. Tak rád by som vzdal tú námahu a ponoril sa do šera kaplnky. Vedel som, že tam nájdem to svoje ticho. To by však znamenalo neposlúchnuť otca. Neobával som sa však jeho hnevu, ale jeho bolestného prekvapenia – nikdy mi nič nemusel vyčítať. Nie, neposlúchnuť otca pre mňa znamenalo zhrešiť a hľadať dobro nemožno tak, že urobíme niečo zlé. Tak som si takmer ani neuvedomil, že som začal tie vrabce prosiť, aby prestali v mene Božom. A na moje veľké prekvapenie som uvidel, ako sa obrovský krádeľ zastavil vo vzduchu a v nekończnom trepotaní krídelkami sa vzniesol nad klasy. Všetky hlávky sa otočili ku mne, sľaby čakali na rozkaz. Šokovaný som sa odhodlal vydať im ho a placho som otvoril dvere na búde. Povedal som im, že v tieni im bude lepšie, že to nepotrvá dlho, že ja zatiaľ zájdem do kaplnky a poprosím Pána, aby si vedeli nájsť dostatok potravu niekde inde. A ony vleteli dnu a posadali si na nástroje, na brvná, na kopy sena, na trámy pod strechou. Všetky na mňa krotko hľadeli a ja som opatrne zatvoril dvere, a nechal ich tam.

Z ticha v kaplnke ma vytrhol hlas môjho otca. Vyšiel som von a ukázal sa mu. Prišiel so sedliakmi a všetci sa obzerali okolo seba. Otec ma mocne objal. Pochopil som, že väčšiu starosť v ňom vzbudilo to, že ma nevidel, než zrno

vyzobané vrabcami. Chlapi pozerali naňho a na mňa, na tvárach sa im jasne zračila otázka – kde sú všetky tie vtáky, pre ktoré utŕžili toľko hany a vyhrážok? Ešte viac sa však čudoval môj otec, ktorý sa ma hneď opýtal, ako som dokázal odohnať tie potvory. Váhavo som mu odvetil, že neodleteli, že ešte sú tu, v búde. Otec na mňa vyvalil oči. Nikdy som neklamal a on to vedel, a už pred nejakým časom som vyrástol z veku, keď si deti mýlia skutočnosť s fantáziou. Bez jediného slova išiel otvoriť dvere na búde. Všetky vrabce tam ticho sedeli a stále na mňa pozerali, akoby čakali môj rozkaz. Otvoril som dvere dokorán a kývol im, že už môžu odletieť. Pamätám si akoby to bolo včera, ako sa tvárili môj otec a ostatní, keď videli odlietať tie tisíce vtákov. Vychádzali z búdy ako nekonečný prúd a potom sa vo veľkej kľučke stratili na obzore.

V ten deň môj otec pochopil a som si istý, že toto bol dôvod, prečo sa, keď dozrel čas, nepostavil proti mojej žiadosti obliecť si rehoľné rúcho. Z jeho výrazu mi bolo jasné, že to čakal, a toto bol zrejme posledný, ten najťažší boj vybojovaný pod Kristovou vlajkou. Napokon získať slávu a česť v boji proti Saracénom je relatívne ľahké. Ťažšie je bojovať so sebou samým, keď kráľ, ktorému si prisahal vernosť, žiada od teba, podobne ako od Abraháma, obeť tvojho dediča. Jeho prvorodený syn nebude pokračovať v slávnej tradícii rodu Bulhões a ani mu nedá vnukov, ktorí by zabezpečili pokračovanie jeho rodu v ďalšom veku. Don Martín zasvätil svoj život boju s neveriacimi v mene pravého náboženstva. Ako sa však často stáva, zrejme sa toto náboženstvo preňho stalo myšlienkou, skĺzlo, pomaly ho pochovali povinnosti každodenného života, nebadane sa zmenilo na otázku princípu. Ak je úmysel čestný, Pán zvy-

čajne toto zakolísanie napraví a dovoľí, aby sa stalo niečo, čo človekom otrasie, čo ho preberie, čo ho vedie k tomu, aby si položil otázku – je to, čo som urobil, to, čo robím, naozaj pre Boha alebo pre mňa? Dobre, povie Pán, ak ma naozaj miluješ, ako tvrdíš a vždy si tvrdil, daj mi to, čo ti je najdrahšie, ba vráť mi to. Môj otec v tejto skúške obstál a za to dostal syna, ktorý nielen robil česť jeho menu, ale naplnil ho slávou. Aj keď si myslím, že jemu na sláve až tak nezáležalo, rovnako ako na nej nezáleží mne. A tu nejde o pokoru, ale o jasný pohľad – okúsil som Boha a jeho ticho a viem, že všetko ostatné neznamená nič.

V ten deň som niečo pochopil aj ja, a síce, aký musel byť prvý muž pred svojím pádom. Náš praotec Adam rozkazoval zvieratám stvoreným na to, aby mu slúžili. A ony ho poslúchali. Obnovený človek, človek, ktorý sa vďaka Kristovmu vteleniu znovu stal takým, ako keď vyšiel z Božích rúk, znovu získava prvotné podmienky. A všetky stvorenia si to uvedomujú a poslúchajú ho. Napokon človek, ktorý je tak dokonale zakotvený v Bohu, by im nedal žiadny rozkaz, ktorý by neslúžil skutočnému dobru. Bol som v tej chvíli naozaj dokonale zakotvený v Bohu? Nie, ešte nie. Ale to, čo sa stalo, bolo znamením, znamením smerovania, prísľubom a, áno, predzvesťou odmeny za to, čo opustím. Boh sa mi prihováral udalosťami rovnako, ako to robí aj pri ostatných a očakával, že mu vytvorím v srdci priestor, aby so mnou mohol hovoriť priamo. Vo vznešenom tichu, v tom tichu, ktoré prichádza, keď zmĺknu všetky ostatné hlasy.